

עיונים בתפילת שמונה עשרה-ברכה שביעית
 שי פינקלשטיין
 רב קהילת ניצנים

רָאָה בְּעֵינָיו וְרִיבָה רִיבָנוּ וְגָאֲלָנוּ מִהָרָה לְמַעַן שְׁמָךְ, כִּי גֹאֵל חָזַק אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, גֹּאֵל יִשְׂרָאֵל.

ספר הכוזרי מאמר ג
 וסומך אל התפלה הזאת תולדת הסליחה והאות שלה והיא הגאולה ממה שאנחנו בו,
 ומתחיל ראה נא בענינו וחותרם גואל ישראל.

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר אשמורות
ראה בענינו כמו שכתוב. וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים

רמב"ן שמות פרשת שמות פרק ב פסוק כה
 ועל דרך האמת יש בכתוב הזה סוד גדול מסתרי התורה, לומר כי עלה ענויים למאור פניו וקרוב
 אותם אל הדעת, כענין בקרב שנים תודיע ברגז רחם תזכור (חבקוק ג ב). ולכן יאריך הכתוב
 בזה אחרי שאמר כבר וישמע אלהים, ויזכר אלהים, ונתפרש הפסוק הזה במדרשו של רבי
 נחוניא בן הקנה (ספר הבהיר אות עו), תבינהו משם:

רבינו בחיי שמות פרשת שמות פרק ב פסוק כה
 ועל דרך הקבלה: וידע אלהים, וירא אלהים, כבר בארתיו (בראשית יח, כא), והוא כענין "ירא
 ה' פניו אליך" (במדבר ו, כה), וידע אלהים הוא מענין עץ הדעת, כי נמשך שפע מן הרחמים אל
 הדעת לרחם על ישראל. וכן תמצא בספר הבהיר (אות עו) מאי "וידע אלהים", משל למה הדבר
 דומה, **למלך שהיה לו אשה והעמיד ממנה בנים**, חבבן וגדלן ויצאו לתרבות רעה, שנאם ושנא
 אמם, חזרה אמן עליהם בני למה אתם כך שאביכם שונא אותי ואתכם, עד שחזרו לעשות רצון
 אביהם, ראה אביהם כך אהבם כבתחלה וזכר את אמם הדא הוא דכתיב "וירא" "וידע", עד
 כאן.

ועל זה נאמר: "ובן כסיל תוגת אמו" (משלי י, א), ולא אביו, לפי שאמו מרוחקת מאביו בשבילו.
 ומכאן ראייה ברורה שכל זמן שישראל בגלות השפע והאצילות נפסק מן המרכבה, ומאור
 הפנים רחוק מהדעת, ואז הבנים גולים, וכשחוזרים בתשובה הוא ממשיך רחמיו אל הדעת,
 ואוהב את הבנים כבתחלה, ואז הבנים נגאלים, וזהו שהזכיר כאן וירא וידע, ומזה נגאלו, וזה
 מבואר.

ספורנו שמות פרשת שמות פרק ב פסוק כה
 (כה) וירא אלהים את בני ישראל. השגיח עליהם ולא הסתיר עוד פניו מהם, כענין כי ראיתי
 את עני עמי, כי באה צעקתו אלי (ש"א ט, טז) כמו שהעיד אחר כך באמרו ראה ראיתי את עני
 עמי אשר במצרים (להלן ג, ז):

פירושי סידור התפילה לרוקח [נא] ראה בענינו

ראה בעוניי וריבה ריבינו ראה בעניינו בגלות וריבה עבור ריבנו. וגאלינו מהרה למען שמך וכת' ראה עוניי וחלציני, וריבה ריבי. וגאלינו למען שמך המחולל בגויים כי אומ' מבלתי יכולת ה', וכת' ואעש למען שמי. כי גואל חזק אתה דכת' גואלם חזק הוא. ברוך אתה ה' גואל ישראל וגאלו מיד חזק ממנו.

במדבר פרק י

(לה) וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָהּ יְקֹזֵק וַיִּפְצֹ אֵיבֶיךָ וַיִּנְסוּ מִשְׁנְאֶיךָ מִפְּנֶיךָ:

ספרי זוטא פרק י פסוק לה

ויפצו אויביך וינסו משנאיך, וכי מה הם כל גויי הארץ וכל ממלכות האדמה שהם קרואים אויבים ושונאים למקום אלא כל שהוא אויב ושונא לישראל כאלו הוא אויב ושונא למקום וכן הוא אויבי המקום שנא' ואיבתי את אויביך וצרתני את צרריך (שם / שמות / כג כב) ונאמר ואברכה מברכיך ומקללך אאור (בראשית יב ג) ואומר הלא משנאיך י"י אשנא תכלית שנאה שנאתים (תהלים קלט כא - כב) ואומר בכל צרתם לו צר (ישעיה סג ט) אבל אין אתה יודע אם צר הוא לו ואם אינו צר לו כשהוא אומר עמו אנכי בצרה (תהלים צא טו) הא ידעת שכל זמן שישראל בצרה אף הקדש / הקדוש ברוך הוא / כאלו עמהן בצרה. וכן את מוצא בשעה שהיו ישר' משועבדין במצרים לא נגלית שכינה על משה אלא מתוך הצער ומתוך הסנה וכן הוא אומר ויראו את אלהי ישר' ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר (שמות כד י) זכר ללבנים שהיו בניו עושים במצרים אמר להם אתם הייתם משועבדים במצרים בלבנים של טיט ולפני יהו משועבדים בלבנים של ספיר וכן הוא אומר אשר פדית לך ממצרים גוי ואלהיו (שמואל ב' ז כג) ר' אליעזר בן יעקב אומר מלמד שעברה עמהן ע"ז בים אמר לו ר"ע חס ושלום לא עברה עמהם ע"ז בים אלא כך אמר להם כדרך שהייתם משועבדים כביכול השעבוד לפני וכן הוא אומר כי הנוגע בכם נגע בבבת עינו (זכריה ב יב) ר' אלעזר בנו של ר"י הגלילי אומר כאלו הוא מושיט אצבעו בתוך עינו של עצמו ועוקרה אמר לו ר' שמעון אין הדבר כן כלפי הקדש הכת' מדבר וכל מי שעוזר את ישר' כאלו עוזר את מי שאמר והיה העולם שנא' אורו מרוז וגו' כי לא באו לעזרת י"י לעזרת י"י בגבורים (שופטים ה כג):